

«Корифей української прози»

*до 155-річчя від дня народження Михайла
Михайловича Коцюбинського, українського
письменника і громадського діяча.*

1864

1916

БІБЛОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

*Живе в серцях твоє безсмертне слово
І до народу рідного любов,
Немов зорі сіяння пурпурове,
Хоч ти від нас уже давно пішов.
Ти з нами будеш вічно жити, жити,
Як сяйво сонця, як вечірній спів,
Ти так любив землі своєї квіти,
І так, як квіти, ти людей любив.*
В. Сосюра «Пам'яті Коцюбинського»

Є письменники, чиї твори хвилюють і вражають не одне покоління людей. Чи то стиль автора такий своєрідний, чи то проблематика творів актуальна, чи то наповнюється силою творчість через особливості життєвих колізій письменника. Саме до таких митців належить український прозаїк Михайло Михайлович Коцюбинський.

На межі ХІХ та ХХ ст. письменник залишився в українській літературі неперевершеним майстром слова, тонким стилістом, першим і найкращим імпресіоністом. Оглядаючи його творчу спадщину із часової відстані більше ста років, приходимо до висновку, що вона не втратила своєї актуальності, бо належить вічності...

Феноменом М. Коцюбинського була його виняткова освіченість. Справа в тому, що М. Коцюбинський не закінчив університету, а самостійно опанував широкий спектр знань. Він знав 9 європейських мов, а через це – всю відому на той час літературу. Знався на музичному і театральному мистецтві, студіював психологію, етнографію та етнологію, цікавився політекономією, історією, медициною, журналістикою. Але все це було для нього «не тим». Справою життя стала література.

Творчий доробок М. Коцюбинського - дві повісті, понад сорок оповідань і новел, чимала кількість нарисів, статей і листів. Розквіт таланту Михайла Коцюбинського припав на перше десятиліття двадцятого століття, коли з'явилися такі шедеври його творчості, як новели «Лялечка», «Цвіт яблуні», «Сміх», «Він іде», «Невідомий», «Intermezzo», «Лист», «Подарунок на іменини», «Коні не винні», «Що записано в книгу життя» та повість «Fata morgana», написана по гарячим слідам революції 1905-1907 років.

Шановні користувачі!

17 вересня 2019 року минає 155 років від дня народження великого українського письменника. Пропонуємо вам ознайомитися з його творчістю. Пориньте в нього, зачаруйтеся дивним словом великого майстра - Михайла Коцюбинського.

Коцюбинський М. М. Твори : в 7-ми томах / М. М. Коцюбинський ; ред. О. Є. Засенко ; авт. предисл. Н. Калениченко. – К. : Наукова думка, 1973–1975.

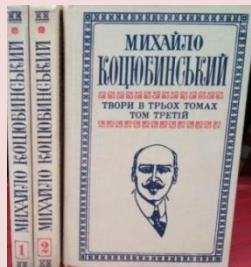

- Т. 1 :** Оповідання. Повісті (1884-1897). - 1973. - 408 с.
- Т. 3 :** Оповідання. Повісті (1906-1913). - 1974. - 430 с.
- Т. 4 :** Статті та нариси, інші редакції, нотатки, переклади, фольклорні записки. - 1975. - 387 с.
- Т. 5 :** Листи (1886-1904). - 1974. - 432 с.
- Т. 6 :** Листи (1905-1909). - 1975. - 311 с.
- Т. 7 :** Листи (1910-1913). - 1975. - 415 с.

Семи томне видання творів М. Коцюбинського фактично охоплює все, написане письменником: його художню спадщину, художні уривки, ескізи, образки, літературно-критичні та публіцистичні твори, нотатки, конспекти, фольклорні записи, переклади, записні книжки, вибране листування. Епістолярна спадщина поповнилась низкою листів письменника до Х. Алчевської, О. Аплаксіної, І. Білоусова, В. Миролубова, К. Пятницького та інших. До видання включено переклад із Достоєвського «Святий вечір у

Христа» та деякі інші матеріали. У зіставленні з попереднім (М. М. Коцюбинський, Твори в 6-ти томах, К., Вид-во АН УРСР, 1961-1962) це видання є не тільки повнішим, але й у багатьох моментах точнішим, оскільки воно усуває ті помилки та недогляди, що мали місце у шеститомному зібранні творів.

Коцюбинський М. М. Твори: в 3 т. / М. М. Коцюбинський ; вступ.ст. Н. Й. Жук, М. С. Грицюта ; приміт. В.В. Яременко . – Київ : Дніпро, 1979.

Т. 1. Оповідання. Повісті (1891–1900). – 317 с.

Т. 2. Оповідання. (1901–1909). – 287 с.

Т. 3. Повісті, оповідання. (1910–1912). Статті. Листи. – 375 с.

До першого тому збірки творів видатного українського письменника М. Коцюбинського ввійшли повість на морально-етичну тему «На віру», оповідання про дітей сільської і міської бідноти («Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник»), про життя молдавського села («Для загального добра», «Відьма») та інші, написані в 90-х рр. минулого століття.

Другий том включає оповідання, написані в 1901-1909 рр. У цих творах, присвячених різноманітній тематиці: героїка визвольної боротьби покріпаченого люду («Дорогою ціною»), викриття фальші ліберального народництва («Лялечка»), події революції 1905 р. («Він іде!», «Сміх»), обов'язок митця перед суспільством («Цвіт яблуни», «Intermezzo») та ін. – яскраво виявився самотутній талант революційно-демократичного письменника-новатора.

До третього тому збірки ввійшли художні твори написані в 1910-1912 роках («Fata morgana», «Тіні забутих предків», «Сон», «Коні не винні», «Що записано в книгу життя», «Лист», «Подарунок на іменини», «Хвала життю», «На острові»), а також вибрані статті та листи.

Коцюбинський М. М. Вибрані твори: в одному томі / М. М. Коцюбинський . – 2-ге вид . – Київ : Держлітвидав, 1937 . – 279 с. : 1л. портр.

Представлено збірку вибраних оповідань українського письменника, громадського діяча, голови «Просвіти» у Чернігові Михайла Коцюбинського. До видання увійшли такі твори: «Ціповяз», «Лялечка», «Intermezzo», «Посол від чорного царя», «Полюдському», «Дорогою ціною», «Коні не винні», нарис «В путях шайтана» та інші.

Коцюбинський М. М. Фата Моргана : з сільських настроїв / М. М. Коцюбинський. – К. : Держлітвидав, 1955. – 126 с.

«Fata Morgana» — повість Михайла Коцюбинського, присвячена темі змін в українському селі на початку ХХ століття та революції 1905-1907. Твір має підзаголовок «З сільських настроїв». Її назва є алюзією на оптичне явище фата-моргана, міраж. Таким вибором назви автор намагається показати примарність надій і сподівань селянства на землю, волю, ліквідацію соціальної нерівності. Повість розповідає про родину безземельного бідняка Андрія Волика. Дружина Андрія Маланка — найбільш трагічний образ. Вона все життя плекала мрію про землю, сподівалася, що колись її будуть ділити, однак її мрії залишилися тільки маревом.

Цей твір Михайло Коцюбинський так і не завершив. Над нею він працював досить довго — у 1904 р. була опублікована перша частина як оповідання «З сільських настроїв», у 1910 р. побачила світ друга частина твору. У повісті зображено селянські заворушення часів Револуції 1905 р. і їх наслідки. У третій частині письменник збирався зобразити «заспокоєння» і подальше здичавіння села. Проте цьому наміру так і не судилося здійснитися.

М. Коцюбинський — класик дитячої літератури.

Прагнення Коцюбинського писати для дітей появилось під впливом педагогічної діяльності

У своїх оповіданнях Коцюбинський розглядає дитину не лише в певних життєвих ситуаціях, а й заглиблюється у її внутрішній світ. А тому, що він «якось особливо близький до хорошого», то бачить там тільки гарне. В оповіданнях про дітей покладений народний погляд на виховання. Діти починають усвідомлювати себе як особистості у праці, переймаючись щоденними турботами дорослих. Дітям властиві високі моральні якості – доброта і повага до батьків, що було характерним для більшості представників народу. М. Коцюбинський майстерно розкриває психологію дітей, їх думки й переживання.

До класики дитячої літератури заслужено відносять три оповідання Коцюбинського: «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник».

Коцюбинський М. Харитя. Ялинка. Маленький грішник : оповідання / М. Коцюбинський. – Чернігів : Друкарня "Губернського Правління", 1895. – 36 с.

У II половині березня 1895 року в Чернігівській друкарні земської управи вийшло окремим виданням оповідання «Харитя», яке було написане Михайлом Коцюбинським, коли він працював домашнім вчителем у селі Лопатинці. Це твір про добру дівчинку, яка допомагала хворій матері по господарству.

Оповідання «Харитя» хоч і написане для дітей, але насамперед, адресоване дорослим. Побачити дитячу душу, зрозуміти її – ось яке над-завдання перед читачем поставив Михайло Коцюбинський. Цим невеличким оповіданням письменник увійшов в українську та світову літератури.

Коцюбинський М. М. Брати-Місяці : казка : для дошкільн. віку / М. М. Коцюбинський. – К. : Веселка, 1989. – 22 с.

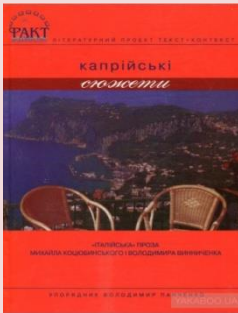

Для дітей молодшого віку Коцюбинський написав казочки, що деколи за формою нагадують короткі, лаконічні оповідання-мініатюри, в яких основна увага зосереджена не на описах і характеристиках, а на розвиткові сюжету, що має повчальний характер. Унікаючи моралізаторства, він змальовує картини й образи, близькі до дитячих уявлень, спонукає малих читачів самим робити потрібні висновки. Тексти казок розраховані на органічний зв'язок з ілюстраціями. Однією з таких казок для дошкільнят являється віршована казка «Брати-Місяці», де йдеться мова про суперництво між братами - весняними місяцями. Видання ілюстроване художником Юлієм Кригою.

Дослідження творчості М. Коцюбинського

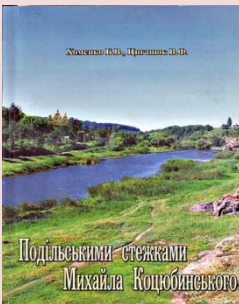
Сучасники М. Коцюбинського з дивовижною однотайністю відзначали рідкісний збіг між вишуканою досконалістю й красою творів та особистістю автора. Знайомство з його творчістю наочно підтверджує надзвичайно тонку й точну цю характеристику. Висока художність, вражаюче багатство, світла простота думки й справді мовби пронизують читача життєдайним сонячним промінням, звеличуючи й наснажуючи для добра і творення. Його творчість непомітно, але неминуче допомагала людині ставати людиною. Яких би тем не торкався мудрий і вимогливий письменник, вони набирали особливого, неповторного звучання правди і краси, що, зрештою, означатиме кінцеве торжество життя.

Капрійські сюжети: «Італійська» проза Михайла Коцюбинського та Володимира Винниченка / упоряд. В. Панченко. – Київ : Факт, 2003. – 496 с. – (Літературний проект "Текст + контекст". Знакові літературні доробки та навколо них).

Капрійські «intermezzo» Михайла Коцюбинського і Володимира Винниченка мали надзвичайно цікаві продовження в їхній творчості. У цій книжці – «італійська» проза обох письменників. Епістолярій, частина якого друкується вперше, дозволяє увійти в світ найінтимніших переживань письменників, а також в атмосферу тих філософських, політичних та естетичних дискусій, які велися в колі російських емігрантів – друзів Максима Горького. Горький є мовби третім «персонажем» цієї книги. Книжка містить чимало матеріалів, які дають можливість читачеві «переселитися» на Капрі початку ХХ ст., цей дивовижний «острів Утопію», а водночас – побачити творчість двох українських класиків крізь несподівану, «італійську» призму...

Хоменко Б. В. Подільськими стежками Михайла Коцюбинського : до 140-річчя від дня народження / Б. В. Хоменко, В. Ф. Циганюк; Гол. ред. І. М. Журавлівський. – Вінниця : [б. и.], 2004. – 143 с.

Дане видання – це дань пам'яті класику української літератури Михайлу Коцюбинському, написана до 140-річчя від дня народження. Книга містить цікаві біографічні дані з життя і творчості видатного письменника, а також широкий спектр роботи працівників бібліотечної та освітянської ниви в їх роботі з популяризації творчості Коцюбинського в книгозбірнях та школах області. У ній подано також багаті бібліографічні матеріали.

Видання буде корисне викладачам, вчителям, культурологам, студентам, широкому загалу громадськості, всім, хто залюблений у творчий доробок Велета української літератури.

Соє Б. Г. Вивчення творчості Михайла Коцюбинського в школі : посібник для вчителя / Б. Соє. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 80 с. – (На допомогу вчителю української літератури).

У посібнику вміщено розробки уроків та позакласних заходів, на яких звучатиме тепле слово про великого оптиміста, славного прозаїка М. Коцюбинського, про його творчий доробок. Автор подає біографію письменника, використовуючи спогади, документальні матеріали, аналізує ті твори письменника, які вивчають у старших класах середньої

школи, дає методичні поради до їх вивчення. Учитель знайде тут інсценізації, казки, легенди, завдання для інтелектуалів, спогади, вірші, коломийки, плани письмових робіт, наукову інформацію.

Посібник призначений для вчителів української літератури, студентів-філологів.

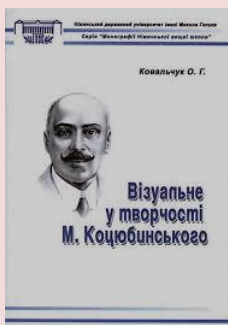
Поліщук Я. І ката, і героя він любив...: Михайло Коцюбинський: літературний портрет / Я. Поліщук ; ред. В. П. Мусійченко. – Київ : Академія, 2010. – 304 с. – (Життя і слово).

Герой цієї праці є ключовою постаттю модерної української культури, без якої неможливий літературний канон ХХ ст. Всебічно осмислюючи життя і творчість Михайла Коцюбинського, автор відстежує еволюцію концепту Краси в його естетичній свідомості, розвиває феномен М. Коцюбинського в контекстах європейських літератур, мистецьких течій тогочасної доби. Критично аналізує різні сприйняття його творчого доробку. Усе це по-новому відкриває гармонійність і силу великого таланту М. Коцюбинського. На обкладинці використано картину М. І. Жука, представлену в експозиції Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника Михайла Коцюбинського.

Ця ґрунтовна праця прислужиться викладачам та студентам вищої школи, вчителям-філологам, усім поціновувачам його творчості, української літератури, модерної течії в ній.

Ковальчук О. Г. Візуальне у творчості М. Коцюбинського : монографія / О. Г. Ковальчук ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – 232 с.

Увазі користувачів рекомендовано монографію Олександра Герасимовича Ковальчука, доктора філологічних наук, професора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Дане видання – це трактування мистецької спадщини Великого Сонцелюба, письменника, який у своїх творах піднімає вічні питання, і робить це з неабияким мистецьким хистом, що неодноразово відзначалося сучасниками. У праці простежується еволюція та функціонування форм і засобів візуального освоєння світу у творчості М. Коцюбинського, починаючи від ранніх творів народницького спрямування до останніх, позначених філософським осмисленням проблем буття.

Видання буде корисне науковцям, студентам та широкому загалу громадськості, всім, хто цікавиться творчістю великого українського письменника.

Шановні користувачі, рекомендовану літературу, а також інші видання Михайла Коцюбинського ви можете знайти у фондах бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.